

**ПАДІННЯ ОЛІГАРХІЧНОГО ВОЛОДІННЯ РОДИНИ
КЙОСОГІ У ДРУГОМУ ДЕСЯТИРІЧЧІ
XIV СТОЛІТТЯ. ПРИЧИНИ ТА АНАЛІЗ**

Олександр КАЗАКОВ

Ужгородський національний університет,
Ужгород (Україна); kazlviv@ukr.net

**THE FALL OF THE OLIGARCHIC OWNERSHIP
OF THE KYOSOGI FAMILY IN THE SECOND
DECADE OF THE 14TH CENTURY. CAUSES AND ANALYSIS**

Oleksandr KAZAKOV

Uzhhorod National University, (Ukraine)
<https://orcid.org/0000-0003-0314-5654>

Oleksandr Kazakov. The fall of the oligarchic ownership of the Kyosogi family in the second decade of the 14-th century. Causes and analysis. The article is devoted to the period that ended the age of dynastic confrontation in the Hungarian kingdom and became decisive for the establishment of the power of the new Anjou dynasty, which in the future had a significant impact on the political life of Eastern Europe and Italy. A dangerous precedent - the division of power and territories of the kingdom within the ruling family during the reign of King Bela IV led to a decline in the prestige of the royal power and brought about a tectonic split in the ruling states of the state. The hypothetical renaissance of the Árpád monarch's prestige and royal power, which took place during the reign of King András III, ended with his untimely death, plunging Hungary into years of dynastic strife. **Research methods.** First of all, comparative-historical and structural-systemic methods of analysis, methods of induction and deduction, problem-chronological method of presenting the material were used. **Scientific novelty.** The outlined problems have not been considered in historiography before. **Conclusions.** In the autumn of 1300, probably none of those who met the small honor of the minor Neapolitan prince Charles Robert, who had previously been excluded from the right to inherit his Italian possessions, had no doubt that he would repeat the fate of his predecessors and become an obedient tool in the hands powerful subjects, such as Shubych, Kyosogi, Chak, etc. However, during the ten years of his reign, Charles I Robert managed to consolidate in his hands the power necessary to destroy powerful oligarchic possessions, among which the province of the Kyosogi family was one of the most powerful. Therefore, the fall of the power of this family became one of the milestones of the destruction of oligarchic possessions by Karl I Robert, which was a prelude to the onset of the period, which in Hungarian historiography was called the "Golden Age".

Key words: *oligarchic rule, Kyosogi family, Janos Kyosogi, Charles I Robert, Anjou dynasty, Hungarian kingdom, Habsburg dynasty.*

Постановка проблеми. Історія формування потужного олігархічного домену родини Кйосогі на теренах Західної Угорщини почалася в другій половині XIII століття. Основу могутності для своїх нащадків заклали один з найближчих прибічників короля Бели IV – виходець з шляхетного штирійського роду Генрік I Кйосогі, чий предки прибули в угорське королівство після монгольської навали. Його віддана служба королю дозволила сформувати ядро сімейних володінь в комітаті Ваш¹, який протягом нетривалого часу потрапив під повний контроль родини. Активна участь Генріка I та його синів в політичних та військових баталіях періоду регентства королеви Ержибет Куна та Ласла IV Куна, дозволила патріарху родини започаткувати потужне магнатське володіння на територіях Західної Угорщини. Загибель Генріка I Кйосогі в жодному разі не зупинила приріст сімейних володінь, які опинилися під контролем його синів –

Міклоша, Яноша та Генріка II. Брати Кйосогі відмовились від міжусобної боротьби за домінування та створили модель взаємовигідного співіснування, в якій було виключене посягання на землі одне одного, натомість було досягнуто домовленості про взаємну підтримку, що, в свою чергу, дозволило продовжувати розширення сфери впливу на обраних напрямках на землях Задунав'я. Угода з родиною Бабоничів дозволила приєднати до сімейного домену землі від ріки Драва в глиб Славонії². Захоплення нових земельних надбань регламентувалися відповідними угодами з іншими магнатськими родинами³, що дозволяло уникнути військової конфронтації. Піднесення могутності родини дозволило братам Кйосогі розпочати власну зовнішню політику та відкрито протистояти королівській владі, обираючи вигідного для себе кандидата на угорський трон⁴. Період 1280 – 1290-х років був часом збройного

¹ Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis [The ecclesiastical and civil diplomatic code of Hungary], stud. et op. Georgii Fejér, vol. V/3, Buda, 1829–1844, P. 258–261 [in Latin].

² Zsoldos A. "A Henrik-fiak: A Héder nembéli Kőszegiek családi története" [The Henry Sons: The "Family History" of the Kőszegis from the Kindred Héder], Vasi Szemle 64, 2010, P. 651–61. [in Hungarian].

³ Zsoldos A. "Egész Szlavónia bánja" [The Ban of Entire Slavonia], *Tanulmányok a középkorról* [Studies on the Middle Ages], ed. Tibor Neumann, Budapest–Piliscsaba, Argumentum, 2001, P. 269–281 [in Hungarian].

⁴ Almási T. "III. András" [Andrew III], in Gujdár, Noémi; Szatmáry, Nóra (eds.), *Magyar királyok nagykönyve: Uralkodóink, kormányzóink és az erdélyi fejedelmek életének és tetteinek képes története* [The Great Book of Hungarian Kings: Illustrated History of the Lives and Deeds of Our Rulers, Governors and Transylvanian Princes], Reader's Digest, 2012, 343 p. [in Hungarian].

протистояння братів Кйосогі⁵ королівській владі. Саме в ці десятиліття магнатське володіння родини Кйосогі трансформується в потужну олігархічну провінцію, в якій ліквідуються інституції здійснення королівської влади. Акумуляція всієї повноти влади на підконтрольних територіях, низка угод з іншими олігархам, що регламентували розподіл сфер впливу, дозволили родині Кйосогі прийняти найактивнішу участь в династичних протистояннях, послідовно підтримуючи вигідного кандидата. Період династичного протистояння став вищою точкою могутності олігархічної провінції родини Кйосогі, проте смерть фактичного лідера – Яноша Кйосогі відзначила початок занепаду та доволі швидкої втрати володіння та політичної ваги його нащадками. Ми можемо констатувати той факт, що падіння одного з наймогутніших олігархічних володіння Угорського королівства, не отримало належної уваги істориків та вимагає від автора заповнити існуючі лакуни, провівши дослідження причин та перебігу протистояння членів родини Кйосогі централізаторській політиці Карла I Анжуйського.

Джерела та література. Джерелом, яке дозволяє провести ґрунтовну реконструкцію політичного життя олігархічного володіння Яноша та Генріка II Кйосогі за часів династичного протистояння в Угорському королівстві на початку XIV століття є Австрійська римована хроніка Оттокара, видана у ГанOVERI наприкінці XIX століття⁶. І хоча певні епізоди, висвітлені з зазначеному джерелі, через їх героїчний зміст викликають сумніви у сучасних дослідників, Хроніка дозволяє нам зрозуміти загальну картину взаємовідносин представників родини Кйосогі з претендентами на угорський трон, династією Габсбургів та їх вплив на політичні процеси в середині самої Угорщини. Про період формування потужних олігархічних володіння писало чимало угорських дослідників⁷, проте вони проводили свої наукові розвідки з точки зору загальних

політичних процесів в королівстві. Автор також неодноразово звертався до теми протидії олігархічної верхівки королівській владі, проте розглядаючи це в контексті династичної боротьби в Угорщині та ґрунтовно не досліджуючи період падіння незалежних володіння у 1310–1320 роках⁸. На даний момент найбільш цікавим дослідження життя домену Кйосогі є стаття Р. Скорки⁹, яка дозволяє зрозуміти процеси, які відбувалися в Задунав'ї після смерті старшого покоління (Янош, Генрік II), проте авторка сконцентрувала свою увагу на політичних взаємовідносинах наступного покоління Кйосогі з представниками родини Габсбург.

Метою нашого дослідження є заповнити білі плями, простеживши історичні події, які призвели до падіння могутності родини Кйосогі та знищення їхнього олігархічного володіння.

Виклад основного матеріалу. Як було попередньо зазначено, буремні роки політичної нестабільності за часів династичних воєн лише посилили політичну вагу родини Кйосогі настільки, що Янош та Генрік II дозволили собі висувати вимоги єдиному кандидату на угорський трон, двічі проголошеному королем Карлу I Роберту Анжуйському. Навіть смерть Яноша I Кйосогі, яка датується 5 квітня 1308 року¹⁰, з першого погляду не похитнула політичної ваги родини. Онук Яноша – Міклош III наслідував від свого діда всю повноту влади в комітатах Ваш, Зала, Мошонь та Шопронь, де він посів спадкові посади жупана¹¹, а також володів чисельними замками на північ від озера Балатон та на території сучасної Східної Австрії. Єдність родини Кйосогі підкреслена їх спільною участю у зборах станів на Ракоському полі 18 листопада 1308 року¹². Провісником майбутньої кризи стала смерть навесні 1310 року останнього із синів Генріка I – Генріка II Кйосогі¹³. І хоча володіння Генріка II були успадковані його сином Яношом II, фактичним лідером родини став

⁵ Wertner M. "A Güssingiek" [The Güssings], Századok, 29, 1895, P. 42–64, P. 136–154 [in Hungarian].

⁶ Ottokars österreichische Reimchronik [Ottokar's Austrian rhyming chronicle], in Monumenta Germaniae Historica. Scriptorum qui vernacula lingua usi sunt. V/1–2, edidit Joseph Seemüller, Hannoverae, 1890. 726 p, URL: <https://play.google.com/books/reader?id=bsUAAAAQAAJ&pg=GBS.PA4&hl=ru>. [in German].

⁷ Zsoldos A. "Egész Szlavónia bánja" [The Ban of Entire Slavonia], *Tanulmányok a középkorról* [Studies on the Middle Ages], ed. Tibor Neumann, Budapest–Piliscsaba, Argumentum, 2001, P. 269–281 [in Hungarian]; Zsoldos A. "A Henrik-fiak: A Héder nembéli Kőszegiek családi története" [The Henry Sons: The "Family History" of the Kőszegis from the Kindred Héder], Vasi Szemle 64, 2010, P. 651–61 [in Hungarian]; Zsoldos A. "Kings and Oligarchs in Hungary at the Turn of the Thirteenth and Fourteenth Centuries", *Hungarian Historical Review*, N 2, 2013, P. 211–242 [in English]; Almási T. "III. András" [Andrew III], in Gujárd, Noémi, Szatmáry, Nóra (eds.), *Magyar királyok nagykönyve: Uralkodóink, kormányzóink és az erdélyi fejedelmek életének és tetteinek képes története* [The Great Book of Hungarian Kings: Illustrated History of the Lives and Deeds of Our Rulers, Governors and Transylvanian Princes], Reader's Digest, 2012, 343 p. [in Hungarian].

⁸ Kazakov O. "Dynastychna borotba za tron Uhorskoho korolivstva na pochatku XIV stolittia" [The dynastic struggle for the throne of the Hungarian kingdom at the beginning of the 14th century], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, Uzhhorod, 2013, P. 73–78 [in Ukrainian]; Kazakov O. "Vplyv Apostolskoho Prestolu na mahnativ uhorskoho korolivstva v umovakh vnutrishnopolitychnoho protystoiania v kraini (druga polovyna XIII – pochatok XIV st.)" [The influence of the Apostolic See on the magnates of the Hungarian kingdom in the conditions of internal political opposition in the country (the second half of the 13th century - the beginning of the 14th century)], *Istorychnyi chasopys z bohemistyky i slovakistyky*, Vypusk 8. "RIK-U", 2020, P. 8–9 [in Ukrainian]; Kazakov O. "Borot'ba Karla I Roberta Anzhuy's'koho z predstavnykamy mahnat's'koyi verkhivky v uhorskomu korolivstvi na pochatku XIV stolittya" [The struggle of Charles I Robert of Anjou with representatives of the magnate elite in the Hungarian kingdom at the beginning at the beginning of the XIV century], *Bildung, Sozialarbeit, öffentliche Verwaltung und regionale Entwicklung*. Kraków, 2020, P. 207–227 [in Ukrainian]; Likhthei I. "Borotba cheskoho korolia Vatslava II za hehemoniiu v Tsentralnii Yevropi (1301–1305)" [Struggle of the Czech King Vaclav II for hegemony in Central Europe (1301–1305)], *Zbirnyk naukovykh prats z problem davnoi i serednovichnoi istorii ta etnologii*. Uzhhorod [A collection of scientific works on the problems of ancient and medieval history and ethnology], 2008, P. 46–68 [in Ukrainian]; Likhthei I. "Ostannii Prshemislovych na cheskomu troni Vatslav III: uspizy u prorakhunky yoho pravlinnia" [The last Prshemislovych on the Czech throne, Václav III: the upheavals and miscalculations of his reign], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu, seriia "Istoriia"* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University, "History" series], Vyp. 24, Uzhhorod, 2010, P. 111–123 [in Ukrainian].

⁹ Skorka R. "A mohó farkas utóda. Egy Kőszegi Habsburg-szolgálatban" [The Heir of the "Greedy Wolf". A Kőszegi in the Service of the Habsburg Dukes], *Világtörténet*, N 39 (1), 2017, P. 93–124 [in Hungarian].

¹⁰ Ottokars österreichische Reimchronik..., op. cit., P. 93707–93708.

¹¹ Skorka R. "A mohó farkas utóda...", p. 105.

¹² Engel P. "Magyarország világi archontológiája, 1301–1457" [Secular Archontology of Hungary, 1301–1457], Volume I, *História*, MTA Történettudományi Intézete, 1996, 565 p. [in Hungarian].

¹³ Karácsonyi J. "A magyar nemzetségek a XIV. Század közepéig" [Hungarian Generals until the Middle of the 14th Century], reprint, Budapest, 1995, 607 p. [in Hungarian].

молодший за нього Міклош III Кійосогі, який раніше розпочав свою політичну кар'єру¹⁴. Про це свідчать два факти: ще у червні 1309 року покійний Генрік II склав присягу Карлу I Роберту від свого імені та від імені Міклоша III¹⁵, який представляв гілку родини свого батька; у січні 1312 році Міклош III самостійно представляв інтереси всієї родини Кійосогі під час укладання нової угоди з Фрідріхом Габсбургом, щодо взаємної підтримки проти зовнішніх ворогів¹⁶. Його статус в родині міг підтримуватися і тим, що володіння Міклоша III розташовувалися вздовж австрійського кордону, що робило його важливою фігурою у зовнішньо політичній діяльності родини. В попередні роки західні території володінь Кійосогі неодноразово ставали ареною бойових дій з австрійцями. Його значущість підтверджена також визнанням з боку Карла I Роберта Анжуйського¹⁷. Міклош III змушений був лавірувати між Фрідріхом Габсбургом та Карлом I Робертом, адже вони були близькими родичами, крім того Фрідріх неодноразово надавав пряму підтримку угорському королю та відстоював його інтереси ще за часів династичного протистояння¹⁸. Існуюча система угод передбачала подвійне підпорядкування домінії Кійосогі як династії Анжу так і Габсбургів, що не було чимось незвичним для регіону Задунав'я, проте було більш поширеним у XV – XIV століттях¹⁹.

При цьому Міклош III займав вважену та мудру позицію по відношенню до королівської влади, з одного боку уникаючи зближення з королівським двором, що дозволяло йому відчувати себе впевнено на підконтрольних землях та проводити консолідацію сил, з іншого – зберігати сили, відмовляючись від участі у боротьбі Карла I Роберта проти родини Аба та дрібніших політичних супротивників²⁰. Період його лідерства в родині був останнім епізодом стабільності володінь родини Кійосогі. Він не намагався інтегруватися в оточення короля та не претендував на гідність палатина, яку послідовно утримували його попередники. Зрештою, з його боку це могло бути проявом політичного чуття, адже в попередні роки інститут палантинату дискредитував себе настільки, що навіть найближча до Карла I Роберта особа – його офіційний захисник та вихователь – Угрин Чак волів бачити себе королівським радником, але не палатином²¹.

Двоюрідний брат Міклоша III – Янош II отримав

посаду шталмейстера, проте також уникав королівського двору та проводив більш агресивну політику у південній частині Задунав'я та Славонії. В цей період почав відчуватися контраст між різними гілками родини Кійосогі. Міклош III намагався підтримувати нейтралітет у боротьбі короля з могутніми підданими та сконцентрувався на посиленні своїх володінь, відмовившись від подальшої експансії. Янош II, зберігаючи видимість лояльності, поводив себе дедалі агресивніше, захоплюючи суміжні території. Нашадок Міклоша I – Міклош II, в силу свого віку до 1314 року не приймав жодної участі у політичному житті родини та не був самостійною фігурою. Його території були затиснуті між володіннями родичів, що зупинило можливість експансії та спричинило зупинку їх приросту²².

Загалом, користуючись боротьбою Карла I Роберта з синами покійного Омоде Аба, представники родини Кійосогі продовжували проводити свою незалежну політику. В свою чергу угорський король продовжував наслідувати політику своїх попередників визнаючи олігархічну владу на підконтрольних територіях та надаючи офіційні посади²³, натомість вимагаючи від олігархів лояльності, або, в гіршому випадку, нейтральності по відношенню до себе. Це принесло свої плоди під час битви при Розгановцях у 1312 році, коли сини Омоде Аби були підтримані лише загонами Мате Чака. Зрештою, варто зауважити, що угорські олігархи стали заручниками тої політичної системи, яку вони активно створювали протягом попередніх десятиліть. Їх олігархічні володіння досягли максимуму своїх територій та вичерпали потенціал для подальшого розширення. Система угод, про яку було згадано вище передбачала, що подальше розширення можливе виключно за рахунок володінь сусідів, чого олігархічна верхівка бажала уникнути. З цього виходить, що олігархам не було що запропонувати гіпотетичному союзнику в обмін за його допомогу, крім як втрату власних сфер впливу. Це дозволило Карлу I Роберту відмовитись від своєї політики компромісів та розпочати наступ на володіння своїх підданих²⁴.

Для родини Кійосогі така трансформація співпала із смертю її лідера Міклоша III, що мало далекосяжні наслідки. Міклош III помер на початку 1314 року не залишивши спадкоємця²⁵. Про його роль лідера родини опосередковано свідчить і той факт, що він згадується у легенді XV століття про блаженного Моріца Чака²⁶.

¹⁴ Zsoldos A. "A Henrik-fiak...", P. 221–222.

¹⁵ Kádár T. "Harcban a koronáért. (II.) I. Károly (Róbert) király uralkodásának 1306–1310 közötti szakasza" [Fight for the Crown. The Reign of Charles I (Robert) from 1306 to 1310], *Történeti tanulmányok XXV* [Historical studies], A Debreceni Egyetem Történelmi Intézetének kiadványa, Debrecen, 2017, 167 p. [in Hungarian].

¹⁶ Skorka R. A mohó farkas utóda..., op. cit., P. 105.

¹⁷ Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis [The ecclesiastical and civil diplomatic code of Hungary], stud., op. Georgii Fejér, Buda, 1829–1844, Volume VIII/1, 488 p. [in Latin].

¹⁸ Der österreichische Geschichtsforscher [The Austrian historian], Herausgegeben von Joseph Chmel, Wien, 1841, Volume II, 403 p. [in German].

¹⁹ Péterfi B. "A Lajtán innen, az Innen túl. Kanizsai János pályafutása a Magyar Királyságban és a Szent Római Birodalomban a 15–16. század fordulóján" [On this side of the River Lajta, on the other side of the River Inn: The career of János Kanizsai in the Kingdom of Hungary and the Holy Roman Empire at the turning of the 15th and 16th centuries], *Századok*, 2016, P. 443–473 [in Hungarian].

²⁰ Engel P. "Az ország újraegyesítése. I. Károly küzdelmei az oligarchák ellen (1310–1323)" [Reunification of the country. Charles I's struggles against the oligarchs (1310–1323)], Engel Pál: *Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok* [Honor, castle, lordship. Selected studies], szerk. Csukovits Enikő, Budapest, 1988, 137 p. [in Hungarian].

²¹ Galambosi P. "Csák Ugrin, a hűséges tartományúr" [Ugrin Csák, the Loyal Provincial Lord], *Szentpétery Imre Történettudományi Alapítvány*, N 24 (3), P. 289–322 [in Hungarian].

²² Zsoldos A. "Kings and Oligarchs...", op. cit., P. 218.

²³ Ibidem, P. 233.

²⁴ Engel P. "Az ország újraegyesítése...", P. 104–108.

²⁵ Markó L. "A magyar állam főméltóságai Szent Istvántól napjainkig: Életrajzi Lexikon" [Great Officers of State in Hungary from King Saint Stephen to Our Days: A Biographical Encyclopedia], Helikon Kiadó, 2006, P. 359 [in Hungarian].

²⁶ Implom L. "Adatok a Szent Domonkos-rend magyarországi rendtartományának történetéhez. A rendtartomány alapításától 1526-ig" [Data on the History of the Order of Saint Dominic in Hungary. From the Foundation of the Province to 1526], *Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény*, 2017, P. 184 [in Hungarian].

Володіння Міклоша III наслідував його молодший брат Андраш, який не мав політичного чуття свого попередника, проте перші місяці 1314 року зберігав нейтралітет по відношенню до королівської влади та навіть мав наміри приєднатися до королівського двору²⁷. Цей період був використаний ним для приєднання володінь свого брата, які на додачу до комітату Веспрем, утворили новий потужний центр олігархічної влади²⁸. Посиливши свої позиції Андраш Кйосогі відмовився від політики примирення з королівською владою та активізував загарбницькі дії в комітаті Веспрем. Натомість Янош Кйосогі продовжував експансію на південних територіях Задунав'я та у Славонії²⁹.

Останній епізод експансії родини Кйосогі співпав із смертю трансильванського воєводи Ласла Кана. Ймовірно, Андраш та Янош могли припуститися стратегічної помилки та вважати, що боротьба за Трансильванію змусить Карла I Роберта залучити всі наявні сили. Проте, розуміючи довготривалість процесу повернення воеводства, яке протягом двадцяти років перебувало під одноосібним правлінням родини Кан, Карл I Роберт відрядив свого довіреного воєначальника Дожу Дебрецені³⁰, якому доволі швидко, хоча і тимчасово вдалося придушити опір трансильванської шляхти. Натомість сам Карл I Роберт сконцентрував свою увагу на послабленні родини Кйосогі та почав планомірні дії з повернення територій на захід від Дунаю. Виглядає цілком логічно, що перша військова виправа почалася у Південному Задунав'ї проти володінь Яноша та Петера, адже вони межували із старою магнатською провінцією Утрина Чака, де позиції самого короля були найсильнішими. Після смерті свого вихователя, Карл I Роберт не підтвердив спадкові права його спадкоємця Міклоша Чака та приєднав всі землі до королівського домену³¹. Крім того, в цьому регіоні король мав відданого прибічника - Пала Гараї, який служив йому протягом багатьох років та користувався королівським заступництвом³². Ця військова виправа була останнім епізодом, коли члени родини Кйосогі виступали спільним фронтом проти зовнішньої загрози. Андраш та Міклош II не приймали особистої участі у відбитті нападу, проте надіслали допомогу своїм родичам³³. Спільними зусиллями напад королівських сил був відбитий. Точкою неповернення для могутності Кйосогі став 1317 рік, коли ряд зовнішніх та внутрішніх політичних чинників обернулися проти всіх представників родини. Як ми згадували, у 1312 році, покійний Міклош III від імені всієї родини уклав угоду з Фрідріхом Габсбургом, яка між іншим передбачала подвійне підпорядкування володінь Кйосогі. У 1314 році

Карл I Роберт уклав у Відні айстро-угорський союз, який розв'язував йому руки в діях проти родини Кйосогі³⁴. Початок 1317 року відзначився активними військовими діями між загонами Карла I Роберта та сербськими силами Стефана II Уроша. Під час цієї компанії, Міклош II присягає Карлу I Роберту та приймає участь у військових діях. Натомість Андраш Кйосогі, чії бандерії були посилені австрійськими та штирійськими фаміліаріями³⁵, скориставшись ситуацією, атакує міста Шопронь та Дьйор. Хоча його напад був відбитий загонами братів Надьмартоні³⁶, Андраш піддав облозі замки свого родича – Міклоша II³⁷. Фактично, саме ця подія стала доленосною в історії існування олігархічного володіння Кйосогі, адже протягом сорока років, попередні покоління родини співіснували на засадах спільних політичних інтересів та протидії зовнішнім та внутрішнім супротивникам. Загони Андраша були розбиті, а його австрійські союзники потрапили в полон³⁸. Спільний каральний рейд королівських угорських та австрійських загонів у другій половині 1317 року поклав край існуванню володінь Андраша Кйосогі та засвідчив розпад потужного колись олігархічного володіння цієї родини. Карл I Роберт пішов далі та поглибив розбрат всередині родини Кйосогі. Володіння Андраша Кйосогі в комітатах Ваш і Зала були передані Міклошу II, також останній отримав посаду шталмейстера королівського двору³⁹.

Зрештою, на початку 1320-х років Карл I Роберт остаточно ліквідує залишки володінь родини Кйосогі та передає частину їх територій в комітаті Дьйор Шандору Коцькому. Петер та Янош Кйосогі намагалися протидіяти централізаторській діяльності угорського короля, проте вони вже не мали для цього ресурсів та прибічників. В результаті родина Кйосогі зійшла з політичного Олімпу Угорщини, залишивши собі після втрат переважної більшості володінь прізвище Тамаші⁴⁰.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Смерть Яноша та Генріка II Кйосогі стала прелюдією падіння влади родини та остаточної ліквідації потужного олігархічного володіння на Заході Угорщини. Їх нащадки зрадили принципам, на яких будувалася могутність та вплив попередніх поколінь родини та не змогли стримати відцентрові тенденції в межах своїх володінь, що привело до їх остаточного краху. До середини 1310 років, олігархічна провінція Кйосогі, як і решта подібних їм володінь досягла меж свого розвитку та вступила в період стагнації. Зовнішні політичні чинники також змінилися не на користь олігархічної верхівки Угорщини. Відсутність реальних

²⁷ Vajk Á. "Mibe került ezen hűségí levél Kőszegi Miklós győri püspöksége és az országos politika" ["What did this charter of loyalty cost? The bishopric of Miklós of Kőszeg and the countrywide politics], Győri Egyházmegyei Levéltár, 2011, P. 421 [in Hungarian].

²⁸ Engel P. "Az ország újraegyesítése...", P. 137; Zsoldos A. "A Henrik-fiak...", op. cit., P. 219.

²⁹ Engel P. "Magyarország világi archontológiája...", op. cit., P. 378, 439, 445.

³⁰ Bárány A. Debreceni Dózsa küzdelme a bihari oligarchákkal. Debreceni Egyetem [Dózsa Debreceni's Struggle with Oligarchs in Bihar], Történelmi Intézet, 2011, P. 75–77 [in Hungarian].

³¹ Galambosi P. "Csák Ugrin...", op. cit., P. 316.

³² Györffy G. "Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza, I" [The historical geography of Árpád-era Hungary, Volume I], Budapest, 1987–1998, p. 224 – 225 [in Hungarian].

³³ Engel P. "Az ország újraegyesítése...", op. cit., P. 112.

³⁴ Haider C. Die Herren von Pottendorf [The lords of Pottendorf], Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades an der philosophischen Fakultät der Universität Wien, 1970, S. 55 [in German].

³⁵ Kazakov O. "The fight of Charles I Robert of Anjou...", op. cit., P. 222.

³⁶ Codex diplomaticus Hungariae..., op. cit., P. 199–201.

³⁷ Engel P. 1988. "Az ország újraegyesítése...", op. cit., P. 140.

³⁸ Anjou-kori Oklevéltár [Anjou-era Deed Archives], Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia, Szerk. Kristó Gyula, Vol. II, Budapest – Szeged, 1990–2013, P. 69–71 [in Latin].

³⁹ Engel P. "Az ország újraegyesítése...", op. cit., P. 142.

⁴⁰ Engel P. "Magyarország világi archontológiája...", op. cit., P. 439.

союзників та неспроможність втримати власних прибічників з лав дрібної та середньої шляхти підточували могутність правлячого стану. Відсутність єдності в стані політичних супротивників, підтримка з боку міст були основним чинником, який дозволив королю Карлу I Роберту Анжуйському розпочати серію вдалих військових акцій, які призвели до приєднання олігархічного володіння Кійосогі до королівського домену. Цьому сприяв також певний антагонізм в середині самої родини, яка розкололася на догodu своїм політичним вподобанням та розпочала міжусобну ворожнечу. Падіння влади Кійосогі у регіоні Західного Задунав'я було однією із важливіших військових та політичних перемог Карла I Роберта на шляху до остаточного утвердження влади династії Анжу в Угорщині.

Перспективним є детальне вивчення взаємовідносин між представниками третього покоління родини Кійосогі.

Олександр Казаков – аспірант кафедри античності, середньовіччя та історії України домодерної доби. Ужгородський національний університет, Ужгород (Україна).

Oleksandr Kazakov - a graduate student at the Department of Antiquity, the Middle Ages, and History of Premodern Ukraine. Uzhgorod National University, Uzhgorod (Ukraine).

Received: 23.10.2022

Advance Access Published: December, 2022

© O. Kazakov, 2022